

Behandelingsvoorstel voor de commissie IME

Onderwerp: Provinciaal Arbeidsmarktbeleid

Cie-datum : 16 september 2004

Cie-nummer: 2004IME68

Procedure: in GS (na Cie. Vergadering) op:	inspraak:nee
eerdere behandeling in cie: nee	op:
in PS: nee	op:

Behandelend ambtenaar: W.R. Snel
Portefeuillehouder: G. Mik

toestel: 2485

Inleiding

Bij de vaststelling van het Economisch Beleidsplan 2003-2007 door Provinciale Staten is toegezegd dat Gedeputeerde Staten zullen rapporteren over het provinciaal arbeidsmarktbeleid. Door de sterk oplopende werkloosheid is de vraag naar een actieve betrokkenheid van de provincie bij het arbeidsmarktbeleid sterk toegenomen. De afgelopen maanden heeft dit beleid verder vorm gekregen na overleg met verschillende regionale partijen (o.a. regionale arbeidsmarktplatforms, OASE en enkele gemeenten). Dit beleid is opgesteld in aansluiting op de provinciale onderwijsnotitie Samen in 't krijt (mei2004) die recent door de statencommissie ZCW is behandeld. De provincie ziet de aansluiting van onderwijs (VMBO en HBO) op de arbeidsmarkt als een terrein waarop zij een rol kan spelen.

De provincies hebben van oudsher een bescheiden rol op het gebied van arbeidsmarkt. De belangrijkste actoren zijn de rijksoverheid, de gemeenten, de sociale partners en de uitvoeringsorganisaties sociale zekerheid. Met het arbeidsmarktbeleid wil de provincie, meer dan voorheen en ter uitvoering van het onderdeel arbeidsmarkt van het economisch beleidsplan, doelgericht en projectmatig inspelen op knelpunten op de Utrechtse arbeidsmarkt. De uitvoering gebeurt in nauwe samenwerking met alle betrokkenen.

Vervolg inleiding op pagina 2 nee

Wordt geagendeerd:

om advies over de volgende vraag (vragen):

- Kunt u instemmen met de notitie "Werk aan de Winkel"
- Kunt u instemmen met de toevoeging aan art. 2 lid 2d van de Subsidieverordening Economische en Toeristische Ontwikkeling:
 - De prioritaire thema's van de arbeidsmarktprojecten zijn jeugd, onderwijs en techniek
 - Het gaat vooral om projecten inzake de samenwerking tussen het bedrijfsleven en het (technisch) beroepsonderwijs

Beoogd effect:

- Structurele verbetering van de arbeidsmarktpositie van met name jongeren door een betere afstemming tussen het onderwijs en de vraag van het bedrijfsleven
- Vergrote instroom van jongeren in het technisch onderwijs (VMBO en MBO)
- Realisatie van ca 1.300 tot 1.600 leerbanen in vier jaar

Argumenten:

Het voorgestelde beleid is een verdere uitwerking van het economisch beleidsplan (project arbeidsmarkt) en het Coalitieakkoord (samenwerking regionale arbeidsmarktplatforms en de taskforce afstemming onderwijs arbeidsmarkt in samenhang met de Sociale Agenda)

Kanttelingen

Bij de uitvoering van de verschillende projecten zijn een groot aantal partijen betrokken. Het succes van de projecten staat of valt dan ook met een actieve participatie van deze partijen

Financiën

In het kader van het Coalitieakkoord is jaarlijks € 1,5 mln. beschikbaar gesteld voor de uitvoering van het economisch beleidsplan (ook voor projecten op het gebied van herstructurering en innovatie). Ook in de Voorziening Economische Ontwikkeling zijn middelen gereserveerd o.a. ten behoeve van arbeidsmarktprojecten. De in het voorstel opgenomen projecten kunnen uit deze middelen worden gefinancierd.

Werk aan de winkel

Stand van zaken van het provinciaal arbeidsmarktbeleid

Inleiding

De Utrechtse arbeidsmarkt kenmerkte zich jarenlang door een zeer lage werkloosheidspercentage. De provincie was in dit opzicht koploper binnen Nederland en zelfs binnen Europa. Vele sectoren kenden een tekort aan arbeidskrachten. Belangrijke factoren achter deze sterke positie: aanwezigheid van een sterk groeiende zakelijke dienstverlening en een flexibele, hoog opgeleide beroepsbevolking.

Medio 2001 begon het tij te keren. De groei in de –voor Utrecht belangrijke-- ICT-sector begon te haperen.

Vervolgens leidden een aantal economische en mondiale problemen ertoe dat de Nederlandse economie in een recessie belandde.

De provincie Utrecht werd extra getroffen door deze recessie. De sterke positie van de (zakelijke) dienstverlening in de economische structuur heeft ertoe geleid dat Utrecht --meer dan voorheen-- conjunctuurgevoelig was. De werkloosheid steeg sneller dan landelijk, hetgeen overigens ook te wijten was aan de relatief zeer lage werkloosheid bij de aanvang van de recessie.

Ook voor de toekomst zijn de verwachting voor de Utrechtse arbeidsmarkt minder gunstig. Het Centrum voor Werk en Inkomen (CWI) verwacht bij een matige economische groei een lichte stijging van het aantal banen. De zakelijk dienstverlening zal herstellen bij een bescheiden economische groei, maar de kwartaire sector (overheid en semi-overheid) vertoont stagnatie. De groei van de werkgelegenheid zal echter achterblijven bij de groei van de Utrechtse beroepsbevolking, zodat de werkloosheid verder zal toenemen. De werkloosheid in Utrecht bedroeg medio mei 2004 35.300 niet werkende werkzoekenden. Dit komt overeen met 7,4% van de beroepsbevolking. Daartegenover staat een onbekend aantal vacatures. Niet alle vacatures worden aangemeld bij het CWI. In het kader van de jaarlijkse werkgelegenheidsenquête van het Provinciaal Arbeidsplaatsen Register is een vraag opgenomen naar vacatures. Naar verwachting komen de resultaten eind dit jaar beschikbaar.

Arbeidsmarktontwikkelingen in de Regio Utrecht voor de periode 2005-2008 per RPA-cluster

	West Utrecht	Eemland	Nederland
%-groei aantal banen van werknemers per jaar.	1,5	1,3	1,3
%-groei beroepsbevolking per jaar	1,8	1,4	1,5
%-toename aantal werklozen per jaar	0.9	2,4	-1,0

Bron: Centra voor Werk en Inkomen

Door deze negatieve ontwikkeling in de provincie Utrecht neemt de noodzaak voor een actief arbeidsmarktbeleid toe. Het gaat hierbij niet alleen om benutting van de economische potenties van de provincie, maar ook om een actief beleid om knelpunten op het gebied van scholing en opleiding en specifieke doelgroepen aan te pakken. De provincies hebben op het gebied van arbeidsmarktbeleid tot nu toe een bescheiden rol. De belangrijkste actoren zijn het rijk, de gemeenten, sociale partners en de verschillende uitvoeringsorganisaties. Door samenwerking met andere partijen en een gerichte inzet van de beschikbare middelen kan de provincie Utrecht haar bijdrage aan de oplossing van knelpunten sterk intensiveren conform de bedoeling van het Economisch Beleidsplan.

Regionale samenwerking

Tot 2000 was de uitvoering van het regionaal arbeidsmarktbeleid in handen van een tripartiete overlegstructuur georganiseerd in het Regionaal Bestuur Arbeidsvoorziening. Hierin waren de overheid (gemeenten en

provincies), werkgevers en werknemers vertegenwoordigd. Met de komst van de wet Structuur Uitvoering Werk en Inkomen (SUWI) is deze structuur opgeheven en zijn de taken verdeeld over gemeenten en uitvoerende organisaties zoals de Centra voor Werk en Inkomen en het UWV.

Voor de regionale coördinatie van het beleid zijn regionale arbeidsmarktplatforms opgericht. In deze platforms zijn alle betrokkenen (gemeenten, sociale partners, provincies, CWI en UWV) vertegenwoordigd. Voor de provincie betekent dit dat er drie regionale platforms in de provincie actief zijn (Utrecht Midden¹, Eemland en Gelderse Vallei²). Doel van de platforms is het aanjagen van projecten en uitwisseling van informatie. De platforms hebben geen uitvoerende taken. De financiering van de platforms werd tijdelijk geregeld via het Ministerie van Sociale Zaken. De provincie participeert op ambtelijk niveau in twee van de drie platforms.

Om verschillende redenen functioneert deze structuur niet in de provincie Utrecht: onvoldoende draagvlak binnen en tussen de verschillende geledingen, te grote afstand van de uitvoeringspraktijk, geen gemeenschappelijke agenda. Per 1 januari 2004 heeft het Ministerie van Sociale Zaken de landelijke financiering van de regionale arbeidsmarkt platforms stopgezet. Daarmee is de toekomst van de platforms zeer onzeker geworden en wordt binnen de verschillende platforms nu gediscussieerd over verdere toekomst.

Naar een actief provinciaal beleid

Met een actief arbeidsmarkt beleid wil de provincie inspelen op knelpunten op de arbeidsmarkt. Het gaat hierbij om zowel de aanpak van actuele als van structurele knelpunten. Daarbij ligt het accent op uitvoering van provinciale betrokkenheid bij de uitvoering van concrete projecten. Voor de komende periode ligt het accent op drie projecten. Deze projecten liggen op het terrein van onderwijs en arbeidsmarkt en sluiten aan op de provinciale onderwijsnotitie Samen in 't krijt van mei 2004, onderwijsprogramma 2004-2007. Over de relatie hiermee is een aanvullend memo opgesteld (nazending). Het gaat om de versterking van het VMBO door de aansluiting van het VMBO op het vervolgonderwijs en de regionale arbeidsmarkt te verbeteren.

3.1 MKB-leerbanenproject

Het MKB- Nederland is in 2004 een landelijk project gestart met als doel de realisatie van 10.000 leerbanen in vier jaar tijd. Achtergrond van het project is een dreigend tekort aan goed geschoold personeel op de langere termijn in het bedrijfsleven. Anderzijds verlaten veel jongeren zonder startkwalificatie het beroepsonderwijs. Deze groep is op de arbeidsmarkt extra kwetsbaar: zonder diploma's, veelal ongeschoold werk, afhankelijk van tijdelijke contracten.

Met de uitvoering van het project in de regio Utrecht willen de verschillende betrokkenen in totaal 1300 leerbanen creëren. Doelgroepen zijn in de eerste plaats leerlingen van het VMBO en MBO, voortijdige schoolverlaters en jeugdige werklozen. Door het actief werven van leerbanen en van jongeren en het matchen van beiden wil het project een actieve bijdrage leveren aan het voorkomen en terugdringen van de jeugdwerkloosheid in de provincie. Om te komen tot een goede regionale afstemming wordt het project in de provincie binnen drie regio's uitgevoerd:

Gelderse Vallei	100 banen	gestart in voorjaar 2004
Regio Utrecht	1185 banen	start najaar 2004
Regio Eemland ³	p.m.	p.m.

Bij de uitvoering van het project zijn o.a. betrokken het MKB Bestuur Utrecht, de gemeente Utrecht, de onderwijsinstellingen (VMBO, ROC's), de provincie en de arbeidsmarktplatforms. De provinciale bijdrage bedraagt € 200.000 voor een periode van vier jaar (d.i. circa 50% van de kosten). Voor het gewest Eemland bevinden de voorbereidingen zich in een prematuur stadium. Naar schatting zal het daar om ongeveer 300 leerbanen gaan. In totaal kan dit project in de provincie Utrecht het effect van 1.600 leerbanen voor VMBO- en MBO-ers hebben.

3.2. Afstemming onderwijs arbeidsmarkt Eemland

¹ Voor een deel ook grondgebied van de provincie Zuid-Holland

² Het betreft het Utrechtse deel van de Gelderse Vallei n.l. de gemeenten Rhenen, Veenendaal en Renswoude. Het grootste deel van het gebied is provincie Gelderland.

³ Voor de regio Eemland is nog geen target vastgesteld

In het kader van de Sociale Agenda is een project opgestart om de afstemming tussen onderwijs en arbeidsmarkt in de regio Eemland te verbeteren. De Sociale Agenda is een nieuw provinciaal programma voor de aanpak van urgente sociale problemen. Het gaat om een integrale aanpak waarbij verschillende beleidsterreinen samenwerken. Met het project wil de provincie de afstemming tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt in regio Eemland bevorderen. Aanleiding is het teruglopen van de belangstelling voor met name de technische beroepsopleidingen in de regio. Niet alleen dreigt hierdoor op termijn het technisch beroepsonderwijs in de regio te verdwijnen, maar ontstaan op de middellange termijn ook tekorten aan geschoold personeel voor het bedrijfsleven. In andere beroepsgroepen daarentegen ontstaan aanzienlijke overschotten. Het project werkt zowel vanuit de provinciale adviestaak inzake de infrastructuur van het voortgezet onderwijs als vanuit de provinciale betrokkenheid bij de arbeidsmarktproblematiek. In het najaar 2004 zal een integraal projectplan worden gepresenteerd. Het project is ook in de genoemde notitie Samen in 't krijt beschreven.

Passend binnen dit plan wordt een deelproject uitgewerkt onder de noemer "het Techniekgilde". Met dit project willen Regionaal Platform Arbeidsmarkt Eemland, Kamer van Koophandel Gooi en Eemland, onderwijsinstellingen, Technocentrum Utrecht en het bedrijfsleven een halt toeroepen aan het teruglopen van het aantal leerlingen dat technisch onderwijs volgt op VMBO en MBO. De verwachting is dat op de middellange termijn grote tekorten aan arbeidskrachten gaan ontstaan in sectoren zoals bijv. de bouw, de metaalelectro en de installatietechniek. Het project bestaat uit drie nader uit te werken delen:

1. Inzicht in de omvang en aard van de in- en uitstroom in het technisch onderwijs en de toekomstige behoefte van het bedrijfsleven door het zgn. Switchboard-project van het Technocentrum Utrecht. De provincie draagt hierin € 23.500 bij (totale kosten circa € 60.000).
2. Voorlichtingsprojecten aan leerlingen, ouders en docenten in het VMBO en basisonderwijs over de mogelijkheden en beroepskansen bij technische opleidingen door projecten als Week van de Techniek, open dagen van bedrijven etc..
3. Kwaliteitsverbetering van het onderwijs door sponsoring van het bedrijfsleven, goede voorlichting en afstemming over stages naar ondernemers en leerlingen.

Het project "Techniekgilde" komt dit najaar in de uitvoeringsfase. Het is opgesteld in nauwe samenhang met de regiovisie van de provincie op het gebied van VMBO-onderwijs en heeft als doelstelling "Een betere kwaliteit van de (nieuwe) contacten tussen onderwijs en bedrijven in Eemland". De provinciale bijdrage bedraagt maximaal € 80.000 op een begroting van € 240.000.

De beoogde resultaten van het project voor 2004 en 2005 zijn een structurele vorm van samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven (consortium), een digitaal informatieportaal voor onderwijs en bedrijfsleven voor kennisuitwisseling en een gezamenlijk promotionele actie voor en door het technisch onderwijs en het bedrijfsleven. Voorbeelden van na te streven resultaten zijn bijv. dat het informatieportaal door 75% van de bedrijven gebruikt gaat worden en dat er 50 extra stagebedrijven geworven worden.

3.3. Innoverende arbeidsmarktprojecten

De uitvoering van het arbeidsmarktbeleid is in de eerste plaats een verantwoordelijkheid van de gemeenten en de uitvoeringsorganisaties. Uit ervaringen in het verleden en gesprekken met verschillende partners is gebleken dat de provincie een belangrijke bijdrage kan leveren in het ondersteunen van innoverende projecten. Het gaat hierbij vooral om projecten waarvoor binnen de huidige structuur onvoldoende mogelijkheden zijn of op projecten waar de provincie door een integrale aanpak toegevoegde waarde heeft. Jaarlijks ondersteunt de provincie reeds verschillende arbeidsmarktprojecten. In 2004 zijn in het kader van het VEO reeds 5 projecten met een totaalbedrag van € 200.000 ondersteund.

Mede gelet op de beperkte middelen zal het provinciaal beleid zich vooral concentreren rond een drietal thema's:

- Jeugd. In de debatten zoals deze door de provincie zijn georganiseerd in het kader van de Sociale Agenda komt de groeiende jeugdwerkloosheid als een van de belangrijkste maatschappelijke problemen naar voren. Utrecht heeft een relatief jonge beroepsbevolking, waardoor de jeugdwerkloosheid snel toeneemt.
- Onderwijs. In het voorgaande is herhaald gewezen op knelpunten in de afstemming tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt. Opleidingen voldoen in kwalitatief en kwantitatief opzicht niet altijd aan de vraag van het bedrijfsleven. Het bedrijfsleven op haar beurt heeft vaak te hooggespannen verwachtingen van de leerlingen. De knelpunten gelden in het bijzonder de relatie tussen het VMBO en MBO en het bedrijfsleven.
- Techniek. De ondersteuning van projecten op het gebied van het "technische bedrijfsleven" en technische beroepen wordt enerzijds ingegeven door de eenzijdige ontwikkeling van de Utrechtse werkgelegenheidsstructuur. Anderzijds ontstaan naar verwachting op de lange termijn ernstige tekorten aan

technisch geschoold personeel, waardoor bepaalde voorzieningen (bijv. door gebrekkig onderhoud) onder druk komen te staan.

De provincie wil projecten ondersteunen welke deze thema's omvatten. De ondersteuning van arbeidsmarktprojecten blijft gekoppeld aan de Voorziening Economische Ontwikkeling, maar wordt aangescherpt door middel van een uitwerking van art. 2 lid 2d van de Verordening Economische en Toeristische Ontwikkeling. Deze toevoeging luidt;

'De prioritaire thema's voor arbeidsmarktprojecten zijn jeugd, onderwijs en techniek en het gaat vooral om projecten inzake de samenwerking tussen bedrijfsleven en het beroepsonderwijs waarmee de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt kan worden verbeterd.'

3.4 Middelen en verantwoording

Voor de uitvoering van het economische beleid is in het Coalitieakkoord jaarlijks € 1,5 mln. beschikbaar gesteld. Ook in het kader van de Voorziening Economische Ontwikkeling worden middelen beschikbaar gesteld voor de uitvoering van het economisch beleid. Uit deze middelen moeten echter naast projecten op het gebied van arbeidsmarkt ook projecten op andere beleidsterreinen worden gefinancierd. (kwaliteitsimpuls bedrijventerreinen, kenniseconomie). In het jaarlijkse Uitvoeringsprogramma Economische Beleid zal een verdeling van de beschikbare middelen worden opgenomen.

Rapportage over de voortgang van de projecten zal plaatsvinden in de jaarlijkse evaluatie van het beleid. Deze evaluatie is opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Economisch Beleid, zoals dat in het januari aan de Staten (cie IME) wordt voorgelegd.